

RETROSPECTIVĂ 2019 | Sectorul energetic în era OUG 114: România a devenit importator net de electricitate, iar pretul gazelor a atins recorduri istorice

Ordonanta de Urgenta 114/2018, aprobată la finalul anului trecut, a modificat radical activitatea în sectorul energetic, introducând noi taxe, plafonând preturi sau reglementând din nou piețe liberalizate, lucruri care au determinat România să devină importator net de electricitate, din exportator, cum era până atunci, în timp ce pretul gazelor pe bursa a ajuns la recorduri istorice. I

Actul normativ a fost aprobat în ședința de Guvern din 21 decembrie 2018, a apărut în Monitorul Oficial din 29 decembrie și a intrat în vigoare la 1 ianuarie 2019. Măsurile fuseseră anunțate cu doar două zile înainte de aprobare. Deci, din start, ordonanța a creat probleme prin faptul că toți operatorii își stabiliseră deja bugetul pe anul următor și își planificaseră activitatea în condiții cu totul diferite.

În sectorul energiei electrice, ordonanța a prevăzut revenirea la piața reglementată, deși sectorul fusese complet liberalizat la 1 ianuarie 2018, și plafonarea prețurilor pentru consumatorii casnici până în anul 2022. În privința gazelor, prețul de vânzare la producător a fost fixat la 68 de lei pe MWh, tot până în 2022, atât pentru consumatorii casnici, cât și pentru cei industriali (initial). Totodată, ordonanța a introdus și o contribuție de 2% din cifra de afaceri pe care companiile trebuie să o plătească la bugetul Autorității Naționale de Reglementare în domeniul Energiei (ANRE).

Principalul argument al Guvernului în momentul când a aprobat ordonanța a fost protejarea populației, după cum declara chiar fostul premier Viorica Dancila, în ședința în care OUG 114 a fost aprobată. "Ne gândim la cetățeni, ne gândim la faptul că consumatorii casnici nu trebuie să plătească mai mult la energie și încercăm prin această ordonanță să venim în sprijinul acestui aspect foarte important pentru Guvernul României. (...) Aprobăm astăzi un set de măsuri care au scopul de a crește bunăstarea românilor, nivelul investițiilor și de a corecta unele practici incorecte în domeniul bancar și în domeniul energiei", spunea Dancila.

Cine sunt noii "baieti destepti" din energie

Ce s-a întâmplat de fapt? Pentru aplicarea ordonanței, ANRE a elaborat o metodologie prin care a obligat producătorii de energie să livreze electricitate mai ieftină către furnizorii consumatorilor casnici (de ultima instanță), adică Enel, E.ON, CEZ și Electrica. Însă facturile populației nu au scăzut.

Astfel că diferența a rămas în conturile furnizorilor, care deja sunt numiți "noii baieti destepti din energie", chiar de către ministrul Economiei, Virgil Popescu, într-un interviu acordat AGERPRES la mijlocul lunii decembrie, dar și de către șeful Hidroelectrica, Bogdan Badea, care a fost nevoit să vândă acestor companii energie la un preț mult mai mic decât cel al pieței, cu prejudicii foarte mari.

Și pe partea de gaze, puternic loviți au fost tot producătorii. Initial, OUG a prevăzut plafonarea prețului la 68 de lei pe MWh pentru toată cantitatea de gaze, ceea ce l-a făcut să se înscrie pe lista beneficiarilor inclusiv pe Ioan Niculae, proprietarul combinatelor chimice din grupul Interagro. Aceasta deși el mai fusese condamnat tocmai pentru că a cumpărat gaze la preț preferențial de la Romgaz. Însă era limpede că măsura reprezenta ajutor de stat ilegal, astfel că, în martie, prin OUG 19/2019, Guvernul a menținut măsura prețului plafonat doar pentru consumatorii casnici.

Nici la gaze, factura populației nu a scăzut. Diferența dintre prețul cu care au vândut producătorii, mai mic, și prețul final a rămas tot în buzunarul furnizorilor, adică E.ON și Engie.

În nota de fundamentare a OUG 114/2018, se arata ca masura este necesara "ținând cont ca, în situatia neadoptarii acestor masuri, exista riscul ca furnizorii sa acumuleze pierderi considerabile, care, pe de o parte, vor genera cresteri deosebit de importante ale pretului la consumatorii finali si, pe de alta parte, vor afecta puternic situatia financiara a furnizorilor si capabilitatea lor de a asigura cantitatile de gaz necesare clientilor lor, punând astfel în pericol continuitatea alimentarii cu gaze naturale".

De asemenea, în februarie, Niculae Havrilet, consilier al ministrului Energiei la acea data si secretar de stat în prezent, a aratat ca acesti furnizori sunt marii câstigatori ai OUG 114.

"Ordonanta a fost solicitata de cei care câstiga din ea. Asa cum avem un mix al energiei, asa avem si un mix al intereselor. Daca vrem sa vedem cine este câstigator, nu o sa-l vedem aici, aici au venit cei care pierd din ordonanta, cei care câstiga nu sunt aici. Câstiga cei care au piata reglementata asigurata si venitul asigurat. Ei sunt marii câstigatori si pentru ca își pastreaza piata înghetata si își recupereaza niste costuri în cazul în care se reintroduce piata reglementata. Ei pot solicita recuperarea unor costuri de capital pe care le-au avut la privatizare. Au fost si vocali când au cerut masuri de recuperare a costurilor", a spus Havrilet, la o dezbatere, în februarie.

OUG 114 si directivele europene

De altfel, sefii celor doua companii, E.ON si Engie, afirmau, tot în februarie, ca OUG 114/2018 era necesara pentru ca facturile românilor sa nu creasca.

"Piata din România este una imatura, ceea ce a dus la cresterea pretului reglementat anul trecut. Fara OUG 114, pretul ar fi continuat sa creasca", a spus Eric Stab, CEO al Engie. El a aratat ca, pe bursa, preturile spre sfârșitul anului trecut erau de 115-125 de lei pe MWh. Ordonanta respectiva a plafonat pretul de productie la 68 de lei pe MWh.

Pe de alta parte, el a aratat ca actul normativ aduce incertitudine. "OUG nu contine nicio referire la ceea ce se va întâmpla dupa ce se va ridica plafonarea, ce vom face a doua zi. Trebuie sa vedem cum putem face trecerea între pretul plafonat si pretul de piata, ceea ce nu apare în OUG", a adaugat oficialul Engie. În opinia acestuia, o masura corecta ar fi fost ca doar clientii vulnerabili sa fie protejati.

La rândul sau, directorul general al E.ON România, Frank Hajdinjak, a apreciat ca interventia statului pe piata gazelor era necesara, ca urmare a preturilor foarte mari înregistrate pe bursa. "Situatia nu mai era sustenabila. Fara interventia statului, exista riscul sa ramânem fara lichiditate, deci clar era nevoie de interventia statului", a spus reprezentantul E.ON. El a aratat ca modul în care s-a facut aceasta interventie poate fi îmbunatatit si a subliniat ca exista un risc mare de interventie din partea Comisiei Europene în ceea ce priveste aceasta masura luata de Guvern.

Șeful E.ON avea dreptate. În martie, Executivul european a declansat procedura de infringement, întrucât interventiile statului în piata de energie si gaze erau contrare directivelor europene din sector. Procedura de infringement s-a derulat rapid, pentru ca România avea deja o procedura similara în stadiul de suspendare, pentru interzicerea exporturilor de gaze, astfel ca în iulie autoritatile române au primit avizul motivant, având ca termen 26 septembrie pentru abrogarea prevederilor din ordonanta. Ulterior, termenul a fost extins la 26 decembrie, moment în care România ar fi ajuns în fata Curtii Europene de Justitie.

Într-un final, Guvernul si-a asumat raspunderea pe modificarea OUG 114, astfel ca pretul de productie al gazelor va fi liberalizat din nou la 1 iulie 2020, iar pretul energiei, la 1 ianuarie 2021, cu acordul Comisiei Europene.

Importurile cresc, Gazprom câstiga

Pentru ca energia si gazele ieftine au fost directionate catre populatie, pe piata libera preturile au crescut foarte mult. Astfel ca a fost mai rentabil pentru România sa importe energie decât sa o produca, ceea ce a transformat tara dintr-un exportator într-un importator net de electricitate.

În plus, firmele platesc facturi mai mari la electricitate, iar costul se va rasfrânge, inevitabil, în pretul produselor lor.

La fel s-a întâmplat si pe piata gazelor, unde pretul de productie interna pe bursa ajunsese în luna august la 110 lei pe MWh, dublu fata de cel de pe bursa Baumgarten din Austria (56 de lei pe MWh), de referinta pentru Europa Centrala si de Sud-Est.

Efectul direct a fost cresterea exponentiala importurilor. La un moment dat, în lunile de vara, tara noastra aducea din afara granitelor un volum de gaze de peste 300 de ori mai mare decât anul precedent. Astfel ca un alt mare câstigător al OUG 114 a fost Gazprom, principalul furnizor de gaze din regiune.

Despre majorarea importurilor de gaze, fostul ministru de resort, Anton Anton, spunea ca este un lucru bun.

"Am mai comentat chestia asta si o sa mai comentez de 100 de ori. Eu cred ca în sfârșit ne-a venit mintea la cap si luam gaze ieftine ca sa le introducem în rezervoare, în depozite, sa avem gaze la iarna. De foarte multe ori s-a întâmplat sa ne trezim ca prin septembrie, noiembrie, începem sa acumulam si atunci pretul gazelor este mult mai mare. Deci mie mi se pare o chestie cu plus faptul ca importam", afirma Anton, în august.

Când i s-a atras atentia ca acest lucru se întâmpla deoarece pretul gazelor românesti a crescut foarte mult comparativ cu cel de import, ca urmare a OUG 114, el a precizat, ironic: "Toate sunt din cauza ordonantei 114, sigur ca da. Și eu sunt mai gras".

Câinii care pleaca de la macelarie

Desi un proverb spune ca "niciun câine nu pleaca de la macelarie", iar responsabilii statului român l-au invocat de oricâte ori voiau sa demonstreze ca nu exista niciun risc ca vreun investitor strain sa paraseasca România, iata ca americanii de la ExxonMobil au anuntat ca scot la vânzare participatia de 50% din perimetrul petrolifer Neptun Deep din Marea Neagra, unde explorările din anii trecuti au revelat rezerve de 42-84 de miliarde de metri cubi de gaz. Aceasta din cauza conditiilor din piata, ca urmare a OUG 114 si a Legii offshore, dar si din cauza impredictibilitatii masurilor legislative.

Referitor la acest aspect, de remarcat sunt declaratiile fostului ministrul al Finantelor, Eugen Teodorovici, care spunea, dupa sedinta de Guvern din 21 decembrie, când a fost adoptata OUG 114: "Sincer, nu cred ca vor fi astfel de retrageri de companii straine din România, pentru ca România reprezinta, totusi, un punct de atractie în Europa. Știti foarte bine, comparativ cu alte state europene, sunt multe argumente pentru care o companie straina poate decide sa faca o investitie în România".

La rândul sau, Darius Vâlcov, consilierul pe probleme economice al premierului Viorica Dancila, la acea vreme, a adaugat, în aceeasi conferinta: "România, asa mica cum este, este al doilea producator de gaz din Uniunea Europeana si România, asa mica cum este, are cel mai mare randament pe piata bancara, de trei ori peste media europeana. Acum, dumneavoastra credeti ca ar pleca cineva de aici, si ma refer la banci si la producatorii de gaz... Amenintarea ca pleaca companiile nu o luati în serios. Noi am avut astazi discutii cu toate aceste sectoare si cred ca românii vor avea surprize placute dupa Craciun si dupa Anul Nou".

Un alt investitor care a tras obloanele, cel putin temporar, este ArcelorMittal Hunedoara, de data aceasta un mare consumator de energie. Compania a anuntat ca suspenda activitatea, ca urmare a preturilor mari la energie din

România, care le-au depasit pâna si pe cele din Germania.

Întrebat care au fost efectele pozitive ale OUG 114, unii operatori din piata, precum furnizorul de servicii Adrem, au indicat cresterea salariului minim în constructii, care a rezolvat cât de cât problema fortei de munca. Însa reversul acestei masuri a fost faptul ca unii beneficiari ai lucrarilor nu au recunoscut noile costuri si unii nici nu puteau face asta, în conditiile în care, la rândul lor, aveau un buget deja stabilit pentru respectiva investitie.

Astfel ca masura a dus, în final, la mari întârzieri pentru unele proiecte vitale, precum constructia centralei noi pe gaze de la Iernut, aparținând Romgaz. Și Hidroelectrica a avut un an dezastruos din punctul de vedere al investitiilor, tot din aceeași cauza.

În concluzie, OUG 114 a fost "pentru unii muma, pentru altii ciuma", așa cum a spus si noul ministrul al Economiei, Virgil Popescu, interviul acordat AGERPRES.

"Deci aplicarea Ordonantei 114 nu a diminuat pretul la clientul casnic, la noi, toti românii, acasa, ci a fost pentru unii muma si pentru altii ciuma. Ciuma pentru români si muma pentru o parte din cei din lantul de furnizare-distributie. Producatorii au pierdut, si pentru ei a fost ciuma, pentru ca li s-a impus un pret de vânzare mai mic pentru energia electrica si gazele naturale care au fost vândute catre consumatorul casnic, iar pentru furnizori a fost muma pentru ca, scazând pretul la producator, ramânând în partea cealalta constant la clientul casnic, s-a marit adaosul pe care furnizorii îl au. Și culmea este ca, cel puțin cei din energie electrica, CEZ si Enel, vor sa iasa de pe piata. Și-au recuperat din pierderi si acum vor sa vânda în profit", a spus Popescu.